

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»

ЗАТВЕРДИЛА

Директор Навчально-наукового
інституту міжнародних відносин та
національної безпеки

_____ Олена ШЕРШНЬОВА
« ____ » _____ 2024 р.

СХВАЛИЛИ

на засіданні кафедри національної безпеки та
політології

Протокол № « ____ » від _____ 2024 р.

Завідувач кафедри _____ Микола РОМАНОВ

ПОГОДИЛА

Гарант освітньої програми «Врядування,
суспільна політика і комунікації»

_____ Олена ШЕРШНЬОВА
« ____ » _____ 2024 р.

**Робоча програма навчальної дисципліни
СУСПІЛЬНІ ФІНАНСИ ТА БЮДЖЕТУВАННЯ ПОЛІТИК**

2 семестр, 1 рік навчання

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин та національної безпеки

Кафедра національної безпеки та політології

Рівень освіти: другий (магістерський)

Освітньо-наукова програма «Врядування, суспільна політика і комунікації»

Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

Викладач: **Леся Василівна Ільченко-Сюйва**, доцент, кандидат наук з
державного управління, доцент кафедри політології та національної безпеки
lesia.ilchenko-siuiva@oa.edu.ua

Кредити та
кількість годин: 3 кредити ЄКТС; години: 10 лекційних, 20 практичних та 60
самостійна робота; іспит

Статус
дисципліни: **Обов'язкова**

Мова навчання: **Українська**

Форма навчання: **Очна**

I. Опис навчального модуля

Одна з нагальних потреб сьогодення України полягає у формуванні та реалізації публічної політики, що базується на доказових фактах, що в свою чергу передбачає розуміння методів акумулювання та розподілу фінансових ресурсів та бюджетування заходів суспільної політики. У цьому контексті, а також з огляду на важливість розуміння бюджетних обмежень комунікаційних планів дисципліна «Державні/суспільні фінанси і бюджетування» набирає надзвичайної актуальності.

Навчальний модуль "Суспільні фінанси та бюджетування політик" спрямовано на одержання слухачами теоретичних знань, практичних умінь і навичок з основ теорії та практики функціонування систем публічних фінансів та фіскальною роллю органів публічної влади на різних рівнях в контексті розвитку економічної системи змішаного типу. Різноманітні аспекти теорії фінансів та бюджетування передбачають розгляд таких питань як основні концепції та принципи, функціонування фінансової системи та особливості її складових, система державних фінансів та її особливості в Україні, бюджетний процес, надходження бюджету, видатки та витрати бюджету, громадські бюджету та державне-приватне партнерство.

Модуль є складовою нормативною навчальною дисципліною "Економіка і фінанси в публічному управлінні та адмініструванні", спрямований на поглиблення знань, умінь і навичок, сформованих вивченням обов'язкових навчальних дисциплін та орієнтований на вдосконалення компетентностей, визначених професійними стандартами державної служби й Стратегією розвитку НаУОА в частині впровадження елементів проблемно-орієнтованого й принципів неперервного навчання.

II. Мета та завдання навчального модуля

Вивчення дисципліни сформує у слухачів розуміння принципів функціонування системи державних фінансів України в контексті розвитку світової фінансової системи, бюджетного процесу та бюджетних обмежень органів публічної влади на різних рівнях, необхідних для вироблення та реалізації політики орієнтованої на вирішення суспільних проблем застосовуючи сучасну теорію та практику управління державними фінансами.

Завдання навчального модуля – розвинути та набути такі компетентності:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК03. Здатність розробляти проекти та управляти ними, планувати та управляти часом.

ЗК05. Здатність виявляти, визначати та виробляти варіанти вирішення проблем, приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні інформаційні й комунікаційні технології.

ЗК07. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, проведення досліджень.

ЗК10. Здатність виконувати професійну діяльність на основі етичних міркувань (мотивів), доброчесності, принципів служіння суспільству.

СК01. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, зокрема в органах публічного управління та інших організаціях публічної сфери, налагоджувати співробітництво на всіх етапах вироблення політики, попереджати та розв'язувати конфлікти.

СК02. Здатність організовувати і планувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери, удосконалювати таку діяльність.

СК04. Здатність визначати показники сталого розвитку на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях.

СК07. Здатність самостійно розробляти, організовувати й супроводжувати розроблення, узгодження проєктів нормативно-правових актів, інших владних рішень; розробляти супровідні записки, доповіді, інші аналітичні документи; проводити їхню експертизу на різних рівнях публічного управління та адміністрування.

СК10. Здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, аналізувати документи на відповідність міжнародним зобов'язанням України.

СК12. Здатність розробляти і впроваджувати інноваційні проекти на різних рівнях публічного управління та адміністрування, зокрема залучати й використовувати міжнародну технічну допомогу, розробляти пропозиції щодо її залучення.

III. Очікувані результати навчання

Після завершення навчання здобувачі мають:

РН01. Знати теоретичні та прикладні засади вироблення й аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень (що перевіряється за спроможністю ідентифікувати та проаналізувати проблему політики з урахуванням позицій заінтересованих сторін; підготувати й презентувати проєкт владного рішення, що ґрунтується на оцінці варіантів і ризиків)

РН06. Здійснювати ефективне управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проєктами, змінами, якістю, застосовувати сучасні моделі, підходи та технології, міжнародний досвід при проєктуванні та реорганізації управлінських та загально-організаційних структур.

РН07. Уміти розробляти національні/регіональні програмні документи щодо розвитку публічного управління, використовуючи системний аналіз і комплексний підхід, а також методи командної роботи (що перевіряється за спроможністю розроблення пропозицій щодо формування цілей і визначення пріоритетів діяльності державного органу; розроблення проєкту програмного документа (стратегії розвитку, стратегічного плану) органу влади, регіону).

РН11. Розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень (що перевіряється за спроможністю здійснити експертизу нормативно-правового акта з урахуванням міжнародних зобов'язань України, її курсу на європейську та євроатлантичну інтеграцію).

РН14. Розробляти та реалізовувати заходи щодо адаптації та впровадження кращих вітчизняних та зарубіжних практик діяльності органів публічного управління та інших організацій публічної сфери.

РН17. Підготувати і презентувати рекомендації з удосконалення діяльності органів влади на різних рівнях публічного управління та адміністрування, що базуються на результатах оцінювання політики, стратегії, програми, їхньої результативності та впливу, з урахуванням потреб національної безпеки і відповідно до міжнародних зобов'язань України.

IV. Програма навчального модуля (структура дисципліни)

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Лекції	Практичні Консультації		Самостійна робота
		(групові) заняття	годин	
Тема 1. Вступ до державних фінансів. Загальна характеристика фінансової системи України	2	4		20
Тема 2. Бюджетна система України. Бюджетний процес	2	6		20
Тема 3. Державні надходження і система оподаткування	2	4		18
Тема 4. Загальна характеристика державних видатків. Бюджет участі (Participatory budgeting). Державно-приватне партнерство (Public-Private Partnership)	4	6		22
	Разом	10	20	60
Залік				

Під час аудиторних занять передбачається можливість співвикладання (студенти обирають теми в рамках відповідного заняття та презентують цю тему в аудиторії).

Тема 1. Вступ до державних фінансів. Загальна характеристика фінансової системи України
Лекції – 2 год., групові заняття – 4 год., самостійна робота – 20 год.

1. Основні терміни і поняття
2. Фінанси та їх функції
3. Складові фінансової системи
4. Міжнародні фінанси

Обов'язковий практичний семінар " Фінанси та їх функції: складові фінансової системи України"

Обов'язкові для ознайомлення джерела:

1-6; 8-10.

Тема 2. Бюджетна система України. Бюджетний процес

Лекції – 2 год., групові заняття – 6 год., самостійна робота – 20 год.

1. Визначення, роль та функції бюджету
2. Бюджетна класифікація
3. Бюджетний процес та його основні стадії

Заняття передбачає активну участь студентів у проведенні заняття (у форматі «спільного викладання»)

Теми для підготовки до заняття:

1. Що таке фінанси Європейського Союзу? Які їх особливості?
2. Особливості функціонування Європейського банку реконструкції та розвитку (EBRD) та Європейського інвестиційного банку (EIB)
2. Співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями
3. Що таке Банк міжнародних розрахунків (BIS)? Які його особливості?

Студенти, за бажанням, можуть обрати інші напрямки, попередньо погодивши їх з викладачем.

Обов'язкові для ознайомлення джерела:

1-7; 9, 11

Контрольна робота (Індивідуальна творча робота)

Індивідуальна творча робота є самостійною роботою студента. Студент самостійно (попередньо погодивши з викладачем) обирає країну податкової системи якої буде досліджувати.

СТРУКТУРА РОБОТИ:

Автор: Іваненко І.І.

1. Вступ
 2. Особливості країни, що розглядається: державний устрій, адміністративно - територіальний поділ тощо
 3. Загальна характеристика податкової системи (обраної країни)
 4. Аналіз особливостей находжень центрального бюджету (обраної країни)
 5. Висновки
 6. Перелік використаних джерел (згідно з вимогами (або) ВАК України, ДСТУ, Гарвардські посилання)
- Текстова частина не повинна перевищувати 24000 знаків (~2000 знаків/стор., TNR).

Здати викладачу в електронному (або друкованому форматі) до встановленої дати. Результати дослідження повинні бути публічно представлені на аудиторному занятті у якості презентації.

Тема 3. Державні надходження і система оподаткування

Лекції – 2 год., групові заняття – 4 год., самостійна робота – 18 год.

1. Визначення та функції податків, як основного джерела наповнення бюджету
2. Класифікація податків
3. Принципи побудови податкової системи
4. Справедливість оподаткування

Заняття передбачає активну участь студентів у проведенні заняття (у форматі «спільного викладання»)

Теми для підготовки до заняття:

1. Пряме оподаткування: переваги і недоліки
2. Непрямі податки: переваги і недоліки
3. Чи можлива реалізація моделі «5\10»?
4. Оподаткування електронної торгівлі.

Студенти, за бажанням, можуть обрати інші напрямки, попередньо погодивши їх з викладачем.

Тема 4. Загальна характеристика державних видатків. Бюджет участі (Participatory budgeting). Державно-приватне партнерство (Public-Private Partnership)

Лекції – 4 год., групові заняття – 6 год., самостійна робота – 22 год.

1. Онлайн опитування щодо якості викладання курсу (10-15 хв.)
2. Державні видатки
3. Дефіцит бюджету і його фінансування. Державний борг
4. Бюджет участі
5. Державно-приватне партнерство

Заняття передбачає активну участь студентів у проведенні заняття (у форматі «спільного викладання»)

Теми для підготовки до заняття:

1. Фінансування освітньої сфери в Україні
2. Фінансування надання медичних послуг в Україні.
3. Державний борг на його особливості.
4. Які є можливості скорочення державних видатків?
5. Ринок страхування: чи може він допомогти у вирішенні проблем державних фінансів.

Студенти, за бажанням, можуть обрати інші напрямки, попередньо погодивши їх з викладачем.

Залік

Залік складається із закритих і напів-відкритих питань. Всі питання розраховані на перевірку знань студента основних концепцій та понять, розуміння функцій органів державної влади у сфері фінансів, ролі та місця системи державних фінансів у регулюванні процесів соціально-економічного розвитку.

VI. ОСНОВНА НАВЧАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

1. **Public policy, governance and communications in the EU member states and candidate countries** : post-conference monograph / [V. Burksiene et al. ; gen. ed. by G. Riabtsev and V. Tertychka]. Kyiv : NaUKMA, 2023. 190 p.
2. **Аріелі Ден.** Передбачувана ірраціональність: Ден Аріелі: Пер.з англ. Дзвінки Завалій. – Львів.: Видавництво Старого Лева, 2018. – 296 с.
3. **Б'юкенен, Джеймс М., Маєгрейв, Річард А.** Суспільні фінанси і суспільний вибір: Два протилежних бачення держави: Пер. з англ.- К.: Вид. дім «КМ Академія», 2004.- 175 с.- (Актуал. світ, дискусії).
4. **Бюджетний Кодекс України** — Редакція від 25.09.2019, підстава - [74-IX](#), [76-IX](#) - [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
5. **Базилевич В.Д., Баластрик Л.О.** Державні фінанси. - К: Атіка, 2002. – 368 с.
6. **Державні фінанси в перехідних та розвиткових країнах./** Наук. ред. пер. Л. Ільченко-Сюйва. – К.: Вид-во “К.І.С.”, 2005.
7. **Закон України «Про державний бюджет на 2024 рік»** Прийнятий 09.11.2023 - [Електронний ресурс]. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-20#Text>
8. **Податковий Кодекс України** — Редакція від 10.06.2023, підстава - [129-IX](#) - [Електронний ресурс]. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
9. **Рознутенко І.В., Ільченко-Сюйва Л.В.** Державне управління в економічній сфері: бюджетно-податкова політика/ Навч.пос. – К.: Вид-во НАДУ, 2008. - 100 с.
10. **Стігліц Дж. Е.** Економіка державного сектора / Дж. Е. Стігліц. – К.: Основи, 1998. – 854 с.

Додаткова література

Слухачі можуть користуватись іншими (самостійно підібраними джерелами), попередньо погодивши їх із викладачем дисципліни.

Самостійно підібрані джерела позитивно впливають на письмову частину оцінки індивідуальної творчої роботи.

VII. Інформаційні ресурси в Інтернет

- www.rada.gov.ua – Верховна Рада України. Офіційний веб-сайт
- www.kmu.gov.ua – Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади
- www.IPAS.org.ua – Інститут аналізу політики та стратегій
- www.nispa.sk – Асоціація інститутів та шкіл з державного управління Центральної і Східної Європи
- Асоціація міст України – <http://www.auc.org.ua/>
- Стратегічне планування в регіонах Європейського союзу <http://www.cor.eu.int/home.htm>

VIII. Порядок оцінювання результатів навчання (з урахуванням можливості проведення контрольних заходів за допомогою дистанційних технологій)

Оцінювання студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою із часткою підсумкового контролю 30 %.

Умови визначення навчального рейтингу

Вид роботи	Кількість	Максимальна кількість балів за виконану роботу
Змістовна участь в дискусіях в процесі проведення аудиторних (офлайн/онлайн) занять	10	Змістовна участь у дискусіях на аудиторних заняттях Максимально – 30 балів
Підготовка <i>індивідуальної творчої роботи</i> (тема обирається)	1	Повністю якісно (відповідає вимогам та має релевантне

самостійно; зв'язок з курсовою або магістерською роботою не впливає на оцінку)		сміслові наповнення) виконана робота (текстова частина) Максимально – 30 балів
Презентація результатів дослідження в аудиторії (публічне представлення) вноситься на <i>peer assessment</i>	1	Загальна оцінка за цей вид діяльності є середнім арифметичним виставлених оцінок в рамках <i>peer assessment</i> Максимально – 10 балів
Тест по силабусу	1	Максимально – 2 бали
Презентація/виступ в рамках співвикладання»		Максимально – 6 балів
Сукупний рейтинг		Максимально – 78 балів
<p><i>Примітка.</i> Усі бали, отримані під час роботи, складаються. Якщо фактично отримана кількість балів перевищує максимально допустиму, виставляється оцінка 70 (60), якщо курс завершують заліком (іспитом)</p> <p>Обов'язковою умовою зарахування балів поточної активності є заповнення «журналів навчання» (на платформі Moodle) до відповідного заняття</p>		

Критерії складання заліку

Характеристика відповіді	Максимальна кількість балів
Виконання контрольного (фінального) письмового тесту в аудиторії (он-лайн)	30
Разом	3

Усі бали, отримані впродовж семестру, складаються. Якщо фактично отримана кількість балів:

- перевищує 70, виставляється оцінка 70;
- є меншою, ніж 30, студент не допускається до складання іспиту як такий, що не виконав індивідуальний план.

ПОЛІТИКА ЩОДО ДИСЦИПЛІНИ

Відвідування

Студенти зобов'язані відвідувати заняття за обраним і затвердженим індивідуальним навчальним планом та вчасно інформувати викладача про неможливість із поважних причин відвідувати заняття, скласти (перескласти) іспит.

Під час вивчення модуля всі учасники навчального процесу мають дотримуватися вимог, установлених Положенням про академічну доброчесність здобувачів освіти у НаУОА, своєю діяльністю утверджувати академічну доброчесність як засадничу цінність спільноти Острозької академії. Студенти не повинні отримувати чи надавати недозволеної допомоги, вдаватися до жодних інших нечесних дій під час виконання навчальних завдань. Порушення студентом вимог академічної доброчесності під час опанування модуля тягне виставлення оцінки 0 балів (не зараховано).

Викладач та слухач цього курсу, як очікується, повинні дотримуватися Кодексу академічної доброчесності університету:

- будь-яка робота, подана здобувачем протягом курсу, має бути його власною роботою здобувача;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших здобувачів;

- якщо буде виявлено ознаки плагіату або іншої недобросовісної академічної поведінки, то студент буде позбавлений можливості отримати передбачені бали за завдання;
- не публікувати у відкритому доступі відповіді на запитання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань здобувачів;
- під час фінальних видів контролю необхідно працювати самостійно;
- не дозволяється говорити або обговорювати, а також не можна копіювати документи, використовувати електронні засоби отримання інформації.

Порушення академічної доброчесності під час виконання контрольних завдань призведе до втрати балів або вживання заходів, які передбачені Кодексом академічної доброчесності НаУОА (https://www.oa.edu.ua/publik_information/CODEX.pdf).

Відпрацювання

Якщо студент із поважних причин був відсутній на занятті, на якому виконувалося обов'язкове практичне завдання, він має право його відпрацювати. Відпрацювання полягає в письмовому виконанні відповідного завдання за шаблоном, наданим викладачем. Виконане й підписане студентом завдання подається на кафедру не пізніше, аніж за 15 днів до призначеного іспиту, та оцінюється на загальних підставах.

Додаткові бали

Вид роботи	Кількість за семестр	Кількість додаткових балів
Подання до друку публікації, підготовленої під керівництвом викладача НаУОА. Факт подання до друку має бути підтверджений письмовим повідомленням видавця	1	Тези доповіді на фаховій конференції – 10 Стаття у фаховому виданні – 20 Стаття в іноземному рецензованому виданні – 30

Особливості вивчення навчальної дисципліни за допомогою технологій дистанційного навчання.

Відповідно до Положення про дистанційне навчання в НаУОА (https://www.oa.edu.ua/publik_information/polojennia_dystanc_navchannia.pdf), у разі запровадження карантинних заходів, заняття та консультації проводитимуться з використанням системи Google Meet (за окремим покликанням), що надає можливість двостороннього взаємозв'язку між викладачем та студентами. З цією ж метою використовується корпоративна пошта НаУОА. Тестові форми контролю студенти зможуть проходити в ІС Moodle <https://moodle.oa.edu.ua/course/view.php?id=2647> де і розміщені матеріали курсу.

Поведінка

Спілкуючись з учасниками навчального процесу, студенти мають дотримуватися етичних норм, утримуватися від гучних проявів емоцій, бути політично коректними й толерантними, поважати звичаї й традиції різних етнічних, культурних, соціальних груп і релігійних конфесій.

Студенти з особливими потребами

Кафедра всіляко сприятиме вирішенню індивідуальних проблем студентів з особливими потребами, сприймаючи їх як рівних в інтегрованому студентському колективі.

МЕТОДИЧНА ПІДТРИМКА СТУДЕНТІВ

Методист кафедри

Мацієвська Світлана Антонівна; новоакадемічний корпус
e-mail: kafedra.politologii@oa.edu.ua

ВАЖЛИВІ ДАТИ

Подія (чи вид роботи)	Дата
-----------------------	------

Подання творчої роботи до захисту на кафедрі	не пізніше, ніж за 15 днів до призначеного іспиту
Подання на кафедрі всіх відпрацьованих практичних завдань	не пізніше, ніж за 15 днів до призначеного іспиту
Подання на кафедрі документів, що засвідчують бажання студента про нарахування додаткових балів	не пізніше, ніж за 15 днів до призначеного іспиту
Повідомлення про неможливість із поважних причин скласти (перескласти) іспит	із 09:00 до 17:00 у день проведення іспиту

Укладач **Л. Ільченко-Сюйва**